

poslední aktualizace:

22. 4. 2026

Proměna volebního systému Maďarska

Před reformou z roku 2011 **fungovaly** parlamentní volby v Maďarsku jako poměrně komplikovaná kombinace tří různých soutěží. Parlament měl 386 poslanců: 176 se volilo v jednomandátových obvodech, 152 v krajských vícečlenných obvodech na uzavřených listinách a dalších 58 na celostátní kompenzační listině. Zjednodušeně řečeno, volič sice „jen“ hlasoval, ale převod hlasů na mandáty měl několik pater a pro běžného člověka nebyl snadno čitelný. Právě tato **ne-přehlednost** byla jedním z hlavních argumentů pozdějších zastánců reformy.

Starý systém byl navíc dvoukolový. V jednomandátovém obvodu mohl kandidát vyhrát hned v prvním kole jen tehdy, pokud získal nadpoloviční většinu platných hlasů, jinak následovalo druhé kolo. Do něj postupovali kandidáti s alespoň 15 procenty hlasů, případně tři nejsilnější, pokud bylo první kolo platné. V případě neplatného prvního kola se hlasování opakovalo. Platila i volební kvóra: první kolo bylo platné při účasti nad 50 procent registrovaných voličů, druhé při účasti nad 25 procent. To nebyl detail.

Druhé kolo dávalo stranám prostor stáhnout slabší kandidáty, uzavírat dohody o podpoře a po prvním kole koordinovat postup mezi ideově blízkými stranami v jednomandátových obvodech. Když tato možnost zmizela, nezmizela potřeba koordinace, ale přesunula se před volby. Místo mezikolových dohod začalo být mnohem důležitější postavit už v prvním kole jediného silného kandidáta.

Po **drtivém vítězství** Fidesz v roce 2010 prosadila vláda Viktora Orbána **nový ústavní i volební rámec**. Základ položil nový „**Základní zákon Maďarska**“, přijatý v dubnu 2011 a účinný od 1. ledna 2012. Ten stanovil, že úprava voleb poslanců bude svěřena tzv. kardinálnímu zákonu (musí být přijat dvoutřetinovou většinou) a vymezil i čtyřletý volební cyklus. Konkrétní podobu nového systému pak dal **zákon CCIII** z roku 2011 o volbě členů Národního shromáždění. Společné **stanovisko** mezinárodních expertů zároveň připomínalo, že volební reforma byla součástí širší ústavní přestavby státu.

Nový model zmenšil parlament z 386 na 199 křesel. Z nich je 106 obsazováno v jednomandátových obvodech a 93 z celostátní listiny. Volič s bydlištěm v zemi má dva hlasy: jeden pro kandidáta ve svém obvodu a druhý pro listinu. Občan bez bydliště v zemi může hlasovat jen pro listinu. V obvodech se nově hlasuje už jen v jediném kole a vítězí kandidát s nejvyšším počtem hlasů. Pětiprocentní práh pro vstup listiny do parlamentu zůstal, pro koalice jsou prahy vyšší. Z pohledu srozumitelnosti je nový model nepochybně jednodušší. Z pohledu politických důsledků je ale také mnohem **tvrdší**.

Nejdůležitější změna se neskrývá jen v počtu poslanců, ale v přepočtu hlasů. Do listinové části se totiž nezapočítávají jen hlasy poražených kandidátů, ale i část hlasů vítěze v obvodu. Jde o ty hlasy, které vítězi „zbydou“ po odečtení počtu hlasů kandidáta na druhém místě a ještě jednoho hlasu navíc, tedy hlasy nad minimum nutné k vítězství. Jinými slovy, vítěz nejen získá mandát v obvodu, ale jeho strana si část „přebytečných“ hlasů přenesla i do poměrné složky soutěže. To je takzvaná **vítězná kompenzace**. Už **zpráva OBSE/ODIHR** po volbách 2014 upozornila, že právě tato změna tehdy přinesla vládnímu bloku šest dodatečných mandátů.

Vláda reformu hájila třemi důvody: starý systém byl příliš komplikovaný, parlament příliš velký a velikost obvodů příliš nerovná. Oficiální vládní komunikace **zdůrazňovala**, že některé staré obvody měly zjevně nestejný počet voličů a že nové pravidlo s maximální odchylkou 15 procent mělo hlas „narovnat“. Na tom byla část pravdy. Problém starých nerovností skutečně existoval. Jenže právě zde se láme spor o interpretaci. Zatímco vláda mluvila o zjednodušení a opravě disproporcí, **Benátska komise** a **ODIHR kritizovaly** nedostatek široké konzultace a varovaly, že hranice obvodů byly vtěleny přímo do kardinálního zákona, což komplikuje jejich budoucí nezávislou úpravu.

Výsledek je zřejmý:

dnešní maďarský model je sice přehlednější, ale výrazně většinotvorný. Více než polovina mandátů se rozděluje v jednomandátových obvodech, kde ke zvolení stačí prosté první místo. Když se k tomu přidá vítězná kompenzace a hranice obvodů, relativně malý náskok v hlasech se může proměnit v mnohem větší náskok v mandátech. Proto dlouhodobě platilo, že opozice nemusí bojovat jen o „více hlasů“, ale o výrazně více hlasů a hlavně o co nejširší geografické pokrytí. **České i zahraniční předvolební analýzy** v roce 2026 tuto logiku popisovaly velmi podobně.

Ještě pár dní před hlasováním nebyla hlavní otázkou jen to, zda strana Tisza vede v průzkumech, ale zda jí tento náskok vůbec stačí. Český rozhlas **citoval** politologa Gábora Tóku, podle něhož Fidesz v minulých letech těžil z roztržité opozice natolik, že i se 43 až 44 procenty hlasů dokázal získat asi 67 procent parlamentních křesel. ČT24 zase **citovala** akademika Petera Gála, podle něhož musela opoziční strana počítat s několika procentními body náskoku, aby se převaha opravdu propadla do výsledku. To je přesně podstata systému z roku 2011. Nezvýhodňuje jen vítěze, ale **zvysuje cenu jakékoli opoziční chyby**.

Před volbami roku 2026 se navíc připomínalo, že rozhodnout může jen několik tzv. „swingových“ obvodů. **Reuters** i **český tisk** upozorňovaly, že Fidesz má stále výhodu obvodů, mobilizační mašinerie a pravidel, která si v minulosti sám napsal. Zvláštní roli hrála i diaspora. Oficiální informace volebního úřadu **potvrzují**, že občané bez bydliště v zemi hlasují poštou jen pro listinu, a české předvolební texty **připomínaly**, že právě tato skupina v minulosti často podporovala Fidesz. Vstupní pozice tedy byla pro Tiszu obtížná. Nešla do neutrálního terénu, ale do arény, jejíž pravidla vznikala ve chvíli hegemonie druhé strany.

I proto byla před volbami pro Tiszu tak důležitá **otázkou ústavní většiny**. Reuters 8. dubna 2026 **připomínal**, že k jejímu získání je třeba 133 mandátů a uveřejnil projekci Medianu, která jako jedna z prvních neukazovala jen náskok Tiszy

v preferencích, ale rovnou odhadovala i zisk 138 až 142 křesel, tedy počet, který by stačil na dvoutřetinovou většinu. Teprve dvoutřetinová většina by nové vládě dala možnost měnit nejen běžné zákony, ale i ústavu a kardinální pravidla, na nichž orbánovský systém stojí. Bez ní by i vítězná Tisza narazila na dlouhá funkční období a právní pojistky v institucích, které Fidesz během let obsadil.

Po sečtení hlasů se ukázalo, že systém Tiszu nejprve brzdil, ale v okamžiku velkého průlomu jí začal pomáhat mimořádně silně. Konečný výsledek podle volebního úřadu a následných **agenturních zpráv** přinesl Tisze 141 křesel z 199. Fidesz s KDNP spadl na 52 a krajně pravicové Mi Hazánk získalo šest mandátů. Jinými slovy, Tisza pouze nevyhrála, ale získala ústavní většinu. To je přesně ten typ výsledku, který nový systém umí poměrně snadno vyrobit, pokud jedna strana získá určitou převahu.

Nejsrozumitelnější je rozdělení **výsledku** na dvě části. V listinné složce nebyl rozdíl mezi oběma hlavními bloky nijak propastný. Tisza získala 45 listinných mandátů, Fidesz 42. Rozhodla až obvodová složka. Tam Tisza vyhrála 96 ze 106 jednomandátových obvodů, zatímco Fidesz jen deset. To je podstata letošního obratu. Systém, který dlouhá léta odměňoval Fidesz za širokou síť venkovské a mimo-městské podpory, v roce 2026 **odměnil Tiszu** za to, že dokázala tuto geografickou výhodu přerušit a přenést soutěž i tam, kde opozice dříve narážela.

Lze z toho vyvodit poměrně jednoduchý závěr. Kdyby byl souboj těsný, systém z roku 2011 by Tiszu spíše poškozoval, protože by každá ztráta obvodu bolela dvojnásob. Jenže souboj těsný nebyl. Tisza vyhrála s rekordní mobilizací a s mnohem širší geografickou podporou, než měli předchozí opoziční vyzyvatelé. Euronews i česká média popsaly letošní účast jako rekordní. ČT24 psala o **bezmála osmdesátiprocentní účasti** a o nejvyšším zájmu od obnovení pluralitní demokracie. Když v takovém systému jedna strana ovládne téměř celé pole obvodů, bonus už nepracuje ve prospěch vládního tábora, ale proti němu.

Proto je poctivá odpověď na otázku, zda systém Tisze pomohl či nepomohl, nutně dvojitý. Vstupní nastavení jí dlouho nepomáhalo. Zvyšovalo latku pro změnu, zvyhodňovalo nejsilnější stranu a po léta fungovalo ve prospěch Fideszu. Ve chvíli, kdy ale Tisza tuto latku překonala a začala masivně vyhrávat obvody, stejný systém její vítězství zesílil do ústavní převahy. Jak upozorňovaly **zahraniční komentáře**, volební systém původně navržený ve prospěch Viktora Orbána tak nakonec sehrál roli i při jeho porážce. To dobře vystihuje vztah mezi relativně menším rozdílem v listinné části a výrazně větším rozdílem v mandátech.

Krátce po volbách drží Peter Magyar v ruce ten samý nástroj, který měl po volbách v roce 2010 Orbán, tedy ústavní většinu. AP uvádí, že mu to otevírá cestu k revizi části Orbánových právních změn i ke změně struktury kabinetu. Reuters píše o možnosti rychlého obnovení vztahů s Evropskou unií, hlavně kvůli zablokovaným fondům. A dodává, že nový vítěz už tlačí na odchod prezidenta a špiček soudní soustavy spojených s Fideszem a že hodlá obnovit právní stát, pluralitní demokracii a systém brzd a protivah. To ukazuje, že letošní výsledek není chápán jen jako střídání vlády, ale jako **střídání samotného institucionálního směru země**.

Nejzajímavější poučení pro širokou veřejnost je ale jiné. Volby 2026 neukázaly, že systém z roku 2011 je „spravedlivý“. Ukázaly spíše to, že je silně většintovný. Dlouhé roky pomáhal Fideszu, letos pomohl Tisze. Volební pravidla sama o sobě neurčují, kdo vyhraje, ale rozhodují o tom, jak „drahé“ je vítězství a jak velkou moc vítěz nakonec dostane. Orbánova reforma tedy nezměnila jen techniku hlasování. Změnila logiku celé soutěže. Udělala ji přehlednější, ale zároveň méně spravedlivou. A právě proto měla v roce 2026 dvojitý efekt. Tisze nejprve překážela. Když však Tisza prorazila dost silně, tatáž pravidla z jejího vítězství vyrobila **politickou lavinu**.